

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ISSN 3083-6557 print

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

**Гуманітарні та соціальні науки:
сучасні тренди й виклики**

Випуск 2 (49), 2025

Київ
2025

Артем БАРАТЮК

*Застосування vr для моделювання безпечного простору
у процесі саморегуляції психічного стану* 242

Ольга ЧОРНА

*Психологічна адаптація внутрішньо переміщених осіб
як чинник збереження ментального здоров'я в умовах війни* 246

Олександра ІСПРАВНІКОВА

Роль самоспівчуття у відновленні психічного здоров'я 249

Ірина ПАЛАМАРЧУК

Особливості арт-терапії у роботі з тривожністю у дорослих 252

Тетяна ПЕКАРЧУК

*Застосування методу транзакційного аналізу для роботи із клієнтами
із депресивним та тривожно-депресивним розладом* 254

Вікторія КАРЦЕВА

*Сімейні зв'язки як ресурс формування емоційної стійкості,
соціалізації та самоактуалізації студентської молоді
в умовах університетського періоду* 257

Єгор КУРИЩЕНКО

Психологічні особливості соціальної адаптації дітей-біженців 260

Анна КУПРІЯН

*Психологічні особливості адаптації психологів та психологів-консультантів
до професійної діяльності в умовах війни* 262

Кароліна ПАВЛИК, Анастасія САМОХА, Вікторія ПРИЙМАК

*Техніки саморегуляції та усвідомленості в ситуаціях
життєвої невизначеності* 265

Микола ЄРЬОМІН

*Міжнародний досвід та українські реалії досліджень
нейропсихології трудового життя* 268

Леся ЛЕВИЦЬКА, Віра СИНЯКОВА

*Особливості агресивності, імпульсивності та конфліктності у підлітків
у сучасних умовах* 270

Леся ЛЕВИЦЬКА

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальності 053 “Психологія”,
Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук
Міжрегіональної Академії управління персоналом

Науковий керівник:

Віра СИНЯКОВА, доктор психологічних наук, доцент,
професор кафедри психології

ОСОБЛИВОСТІ АГРЕСИВНОСТІ, ІМПУЛЬСИВНОСТІ ТА КОНФЛІКТНОСТІ У ПІДЛІТКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Проблема агресивності та імпульсивності у підлітковому віці є однією з центральних у сучасній психології. Саме цей період розвитку характеризується емоційною нестабільністю, формуванням ідентичності, активним пошуком власного місця у світі та труднощами у сфері міжособистісних стосунків.

Особливого значення ця тема набуває в умовах війни, яку переживає українське суспільство. Тривалий стрес, тривожність, травматичні події та невизначеність майбутнього посилюють прояви агресії, конфліктності та імпульсивності серед дітей і підлітків. Психологи відзначають, що агресія у таких умовах може виступати не лише деструктивним фактором, але й захисним механізмом, спрямованим на збереження психічної рівноваги.

Тому дослідження проявів агресії, імпульсивності та стратегій поведінки у конфліктних ситуаціях серед підлітків є надзвичайно актуальним, адже воно дає змогу виявити чинники ризику та ресурси, що сприяють адаптації й розвитку конструктивних моделей поведінки.

Метою дослідження було виявити особливості проявів агресії, імпульсивності та конфліктності у підлітків та визначити співвідношення між різними формами агресивної поведінки й стилями вирішення конфліктів.

У дослідженні взяли участь 40 підлітків віком 12–15 років (24 дівчат, 16 хлопців).

Для досягнення поставленої мети було використано такі психодіагностичні методики: опитувальник Басса–Даркі (визначення форм і проявів агресії); шкала імпульсивності Баратта (BIS-11); методика В. В. Бойка (14 питань) для діагностики стратегій поведінки у конфліктних ситуаціях.

Обробка результатів здійснювалася кількісними методами з використанням описової статистики та відсоткового аналізу.

Основні результати:

Агресивність (методика Басса–Даркі). Найвищі показники зафіксовано за шкалами вербальної агресії (52,5 % високий рівень) та роздратування (52,5 %). Фізична агресія у більшості підлітків перебуває на низькому рівні (47,5 %). Високий рівень образи (37,5 %) та почуття провини (32,5 %) вказує на внутрішню вразливість та емоційну напруженість.

Імпульсивність (шкала Баратта). Понад третина учасників (30–32,5 %) мають високий рівень неухважності та моторної імпульсивності, що свідчить про труднощі з концентрацією та схильність до спонтанних дій. Загальна імпульсивність виявлена на високому рівні у 25 % підлітків. Більшість респондентів (65 %) мають середній рівень планувальних здібностей.

Конфліктні стратегії (методика Бойка). Миролюбні стратегії домінують у 32,5 % підлітків. Агресивні стратегії обирають 30 % респондентів. Унікальні стратегії характерні для 25 % учасників, 12,5 % продемонстрували змішаний тип поведінки.

Підлітки демонструють переважно словесні та емоційні форми агресії, а не фізичну. Це вказує на те, що конфлікти найчастіше реалізуються у сфері спілкування. Високі показники неухважності й моторної імпульсивності свідчать про труднощі із самоконтролем, що може посилювати агресивні реакції. Розподіл стратегій за методикою Бойка показав відсутність домінування одного стилю: підлітки обирають як миролюбні, так і агресивні чи унікальні моделі, що відображає різноманітність індивідуальних підходів до конфліктів.

В умовах війни особливу увагу необхідно приділяти формуванню навичок конструктивного вирішення конфліктів, розвитку самоконтролю та емоційної регуляції, оскільки підлітки є особливо вразливою групою до стресу й соціальної нестабільності.

Результати дослідження свідчать, що у підлітковому середовищі переважають словесні та емоційні прояви агресії, поєднані з імпульсивністю та різними стратегіями поведінки у конфліктних ситуаціях. Це потребує цілеспрямованої профілактичної та корекційної роботи.

Проведення занять із розвитку емоційного інтелекту, розпізнавання та називання власних емоцій, обговорення миролюбних стратегій вирішення

конфліктів, навчання комунікативним навичкам (активне слухання, “Я-повідомлення”).

Робота з батьками теж дуже важлива, консультування щодо конструктивних способів реагування на дитячу агресію, навчання сімейним технікам спілкування без звинувачень, підтримка атмосфери довіри у родині.

Агресивність та імпульсивність підлітків у сучасних умовах є багатовимірними феноменами, що потребують комплексного підходу. Поєднання психодіагностичних методик із психокорекційною та профілактичною роботою дозволяє не лише виявляти ризикові прояви, але й формувати конструктивні способи поведінки. Особливої уваги набувають арт-терапевтичні техніки та тренінгові методи, які відповідають віковим особливостям підлітків і забезпечують безпечний простір для вираження та трансформації агресивних емоцій.

Джерела

---

1. *Barratt E. S.* Impulsiveness subtraits: Arousal and information processing // *Motivation, Emotion, and Personality*. Amsterdam: Elsevier, 1985. P. 137–146.
2. *Чупрікова Н. І.* Арт-терапія у роботі з дітьми та підлітками. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 256 с.
3. *Титаренко Т. М.* Життєві світи особистості: у пошуках смислів. Київ: Либідь, 2003. 376 с.
4. *Кочубейник О. М.* Агресивність підлітків у сучасному суспільстві: причини та профілактика. *Науковий вісник ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Психологія*. 2020. Вип. 65. С. 123–130.
5. *Лемак М. В., Петрище В. Ю.* Психологу для роботи: діагностичні методики. 2-ге вид. Ужгород: Вид-во Олександри Гаркуші, 2012. 616 с.